

بانگه‌واز بۆ رای گشتییی له مهر جینۆسایدی

گه‌لی کوردستان

رژیمی عیراقی یه‌کی له رژیمه هه‌ره درنده‌کانی جیهانه و ره‌نگبێ ته‌نها رژیم بێ که به چه‌کی کیمیایوی هێرشی کردبیتته سه‌ر هاوڵاتیانی خۆی وه‌کو ئه‌وه‌ی له ۱۶ مارتی ۱۹۸۸ دا له شاری هه‌له‌بجی کوردستانی عیراق روویدا و ئاکامه‌که‌ی ۵ هه‌زار قوربانی بوون له ژن و مندال و پیری کورد و زیاتر له ۱۰ هه‌زار بریندار که گه‌لیکیان له سالانی دوا‌ی ئه‌و کاره‌ساته ژینیان له ده‌ستداو کۆمه‌لیکیش تاوه‌کو ئه‌ورۆ به ئازاره‌کانی ئه‌و کرده‌وه نامرۆفانه‌وه ژینانی پێ له ئازار و مه‌ینه‌تی به‌سه‌ر ده‌بن . هه‌رچه‌نده هه‌واله‌کان له باره‌ی هێرشیمای کوردانه‌وه له جیهاندا به شیوه‌یه‌کی به‌ریلاو زانراوه، مخابن تاوه‌کو ئیستا تاوانکاران و ئه‌نجامده‌رانی ئه‌و په‌شه‌کوژییه سزا نه‌دراون .

هه‌ر له‌و سه‌رو به‌نده‌دا رژیمی به‌عسی عیراقی به سه‌رۆکایه‌تی سه‌دام حوسین خه‌ریکی ئه‌نجامدانی کرده‌وه‌یه‌کی تری ره‌شه‌کوژی بوو له دژی گه‌لی کورد له کوردستانی عیراقدا که به هه‌موو پێوانه‌کان ، چ له شیوازی نه‌خشه بۆکیشان و ده‌ستنیشان کردنی ئه‌و گروپه‌ی به‌ر شالۆه‌کان که‌وتن و چی به‌ریلاوی کرده‌وه‌که‌و ژماره‌ی قوربانیانی و زیانه مادی و مرۆفانه‌کانی، ده‌چیتته ریزی جینۆسایدیه‌وه که به (ئه‌نفال) ئێوی ده‌رکردوه .

ئه‌نفال کۆدیکی سه‌ربازی عیراقی بوو بۆ زنجیره شالۆپکی به‌ریلاو که حکومه‌تی عیراق له دژی گه‌لی کورد له کوردستانی عیراق ئه‌نجامی داوه . ئۆپه‌راسیۆنی ئه‌نفال بریتی بوو له ۸ شالۆ که له‌شه‌وی ۲۲ له سه‌ر ۲۳ شوباتی ۱۹۸۸ ده‌ستی پێکرد و تاوه‌کو ۶ ی ئه‌یلولی هه‌مان سال به‌رده‌وام بوو . له ئه‌نجامدانی ئه‌نفالدا سوپای عیراق به تایبه‌تی فه‌یله‌قه‌کانی یه‌ک و پینچ له که‌رکوک و هه‌ولێر و گاردی کۆماری و هێزه تایبه‌تییه‌کان و هێزه‌کانی ئاسایش و سوپای به‌نیو میلی و فه‌وجه‌کانی به‌رگری نیشتمانی و مه‌فرزه تایبه‌تییه‌کان به یارمه‌تی هیزی ئاسمانی عیراق چالاکانه به‌شدارییان کردوه . شالۆه‌کان به سه‌رپه‌رشتی راسته‌وخۆی ئامۆزاکه‌ی سه‌دام حوسین عه‌لی حه‌سه‌ن ئه‌لمه‌جید بوو ، که به گوێره‌ی بریاری ۱۶۰ له ۲۹ مارتی ۱۹۸۷ دا ئه‌نجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شو‌رش، که به‌رزترین ئۆرگانی ده‌سه‌لاته له عیراقدا و سه‌دام حوسین سه‌رۆکایه‌تی ده‌کا، هه‌موو ده‌سه‌لاته‌کانی سه‌ره‌ک کۆماری عیراق و سه‌رکردایه‌تی حیزبی به‌عسی له کوردستان و هه‌موو باکووری عیراقدا پێدرا‌بوو . هه‌موو ده‌زگا ده‌وله‌تی و سه‌ربازی و ئه‌منی و حیزبیه‌کان به ئه‌لمه‌جیده‌وه گرێدران و ده‌بوا‌یه ته‌نها له‌وه‌وه فه‌رمان وه‌ریگرن و کرا به فه‌رمانه‌وه‌ی بێ سنووری کوردستان .

به‌ره‌می سیاسه‌ته‌کانی ئه‌لمه‌جید له کوردستاندا له ماوه‌ی دوو سالی ده‌سه‌لاتی بێ سنووریدا، بریتی بوون له کوشتن و بێ سه‌ر و شوینکردنی ده‌یان هه‌زار ژن و مندال و په‌که‌وته‌و لای کورد، به کاره‌ینانی چه‌کی کیمیایوی له هه‌له‌بجی و ۴۰ شوپینی تری کوردستاندا، وێرانکردنی زیاتر له دوو هه‌زار گوند و شارۆچکه‌ی کوردستان و هه‌زاران قوتابخانه‌و مزگه‌وت و که‌نیه‌ و کانی و بیری ئاو و یستگه‌ی کاره‌با، تالانکردنی سه‌ر و سامان و راگوێزانی ده‌یان هه‌زار گوندنشین کورد و هه‌لته‌کاندنی بنخانی ئابووری کوردستانی عیراق .

رژیمی سه‌دام حوسین شالۆه‌کانی ئه‌نفالی به نه‌پینی نه‌ده‌کرد به‌لکو روژانه سه‌رکردایه‌تی گشتی هێزه سه‌ربازییه‌کانی عیراق راگه‌یاندنی له باره‌یان‌وه بلاو ده‌کرده‌وه که هه‌میشه به ئایه‌تیکی سوهره‌تی ئه‌نفال ده‌ستی پێده‌کرد . هه‌لبه‌ته رژیم توانی به پروپاگه‌نده‌ی چه‌واشه‌کاری ئامانجه راسته‌قینه‌کانی ئه‌و شالۆانه له بیر و رای گشتی عیراقی و جیهانی

بشاریته وه . پشتگیری زلهیزه کانی جیهان له و کاته له رژیمی سه دام حوسین له دژی رژیمی مه لاکانی ئیران وای لی کردبوون چاو له هه موو تاوانه کانی له دژی گه لی کورد و هه موو گه لانی عیراق و ناوچه که بپوشن .

ئاگامه کانی شالاهه کانی نه نفال به راستی ترسناک بوون و بریتی بوون له کوشتنی دهیان هه زار مرۆف و ویرانکردنی هه زاران گوند و زیانیکی ئابووری مه زن و بی سهر و شوینکردنی ۱۸۲ هه زار مرۆفی کورد که تاوه کو ئیستاش حکومه تی عیراق هه یچ زانیارییه کی له باره ی چاره نووسیانه وه رانه گه یاندوه .

زۆر له ورده کارییه کانی کرده وه کانی حکومه تی عیراق به تاییه تی به رامبه ر به گه لی کورد له و ولاته له وانه ش شالاهه کانی نه نفال به هۆی ده ستگرتن به سهر دهیان تۆن له به لگه و ده کومیتته ره سمیه کانی ده ولت له کاتی راپه رینی ئازای ۱۹۹۱ دا ئاشکرا بوون و ۱۴ تۆن له و به لگانه له ئه مریکا پارێزراون و تیشک ده خه نه سهر تاوانه کانی سه رانی رژیم له دژی مرۆفایه تی .

ریکخراوه ی (Human Rights Watch) لیکۆلینه وه یکی به رفراوانی ده رباره ی نه نفال نه نجام داو له ریگه ی نه و به لگه و ده کومیتتانه وه و چاوپیکه وتن له گه ل هندی له وانه ی له دۆزه خی نه نفال رزگاریان بووبوو تیشکی خستۆته سهر گه لی له لایه نه شاراوه کانی نه نفال و نه نجامی لیکۆلینه وه که ی له کتییی (Genocide In Iraq - The anfal Campaign Against the Kurds) له ته مموزی ۱۹۹۳ له ئه مریکا بلاکوردۆته وه و ترسناکیی نه م کرده وانه ی رژیمی عیراقی خستۆته به رده م بیر و رای جیهانی .

ئه ورۆ ۱۴ سال به سهر ئه و رۆژانه دا که دۆزه خی نه نفال له کوردستاندا نه نجام ده درا تیده په ری و هیشتا چاره نووسی ۱۸۲ هه زار ژن و مندال و پیایوی کورد نازانری و کهس و کار و خزم و دۆستانیان ژیانیکی پر له نه هامه تی و دلاره وکی به سهر ده بن و تاوه کو له به سه رهات و چاره نووسی خۆشه ویستانیان ئاگادار نه کرینه وه و نه نجامه رانی ئه و دۆزه خه سزا نه درین ناتوانن ده ست به ژیانیکی ئاسایی بکه نه وه .

له ریگه ی نه م بانگه وازه وه داوا ده که یین :

۱ . تاوانی نه نفال و کیمیا بارانی هه له بجه به تاوانی جینۆسایدی دژ به مرۆفایه تی له لایه ن ریکخراوی نه ته وه به کگرتوه کان و ده ولته تانی جیهانه وه بناسریت .

۲ . دامه زاندنی دادگای تاوانکارانی جهنگی عیراقی بۆ دادگاییکردنی به رپرسان و نه نجامه رانی تاوانه کانی جهنگ و جینۆساید و له دژی مرۆفایه تی له عیراقدا .

۳ . نه زار ئه لخه زه جی به کیکه له تاوانبارانی ئه و کرده وانه که سه رۆکی ئه رکانی سوپای عیراق بووه له کاتی نه نجامدانی نه نفالدا و ئیستا له دانیمارکه ، بدری به دادگا .

۴ . کۆمپانییه ئه لمانیه کان که یارمه تی رژیمی عیراقیان کردوه بۆ دروستکردنی چه کی کیمیاوی بدرینه دادگا و ناچار بکرین زیانه رۆحیی و مادیه کانی قوربانیانی هپرسی کیمیاوی عیراق و خزمه کانیان قه ره بوو بکه نه وه .

۵ . راگه یاندنی پرسه ی گشتی له رۆژانی ۱۶ / ۳ و ۴ / ۱۴ وه کو رۆژانی خه مگینی و یادکردنه وه ی قوربانیانی هه له بجه و نه نفال له کوردستاندا ، بکرین به رۆژی مانگرتنی گشتی دژی به کارهیتانی چه کی کیمیاوی .

پیکه وه به ره و خۆپیشاندانه که ی ۲۰۰۲/۳/۱۶ له کۆپنهاگن

پیکه وه بۆ به رده م باله یزخانه کانی ئه لمانیا و دینیمارک له جیهان

که مپینی هه له بجه و نه نفال

۲۰۰۲ / ۲ / ۶